

Tilga küla arengukava

2009 – 2014

Koostanud: MTÜ MONARATA

2009

Sisukord

Sissejuhatus	3 – 4
Arengukava vajalikkus	5 - 6
Arengukavas kasutatavad mõisted	7
Küla ajalooline taust	8 - 10
Küla elanikkond	11
Küla majanduslik olukord	12
Küla infrastruktuur	13
Küla sotsiaalne infrastruktuur	14
Küla elanike koostöö	15
Tilga küla visioon	15
Küla muutumine ja arengusuunad	16
Küla arengut käsitlevad õigusaktid	17
Arengukava täitmise jälgimine	17
Tulemus, milleni jõutakse	18
Tegevuskava	19 - 20
Tilga küla SWOT analüüs	21 - 22
Lisad	
Lisa 1 Tilga küla ajalooline kaart	23
Lisa 2 Tilga küla kaart	24

Sissejuhatus

Tilga küla asub Rõngu vallas ja on oma praegused piirid saanud 1977. aastal.

2008. aastal on Tilga külas 128 elanikku. Tilga küla asub ühe peamagistraali, Jõhvi-Valga maantee ääres, mis on varasemast ajast tuntud kui Via Hanseatica ¹, kaubatee Peterburist Lübeckisse. Suurte liiklemisteede ääres olek on avaldanud praegusele Tilga külale nii head kui halba mõju, kuid on praegusel ajal kindlasti üheks arengueeliseks.

Tilga küla piirneb teiste Rõngu valla küladega. Tilga küla ajaloolis-geograafiline asend jaotab küla vähemalt kolmeks osaks:

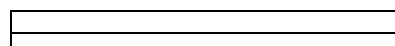
1. Tilga ja Sikamäe ümbrus kuni Rõngu jõeni;
2. Ülejõe piirkond Lossimäe- Väikse – Rõngu - Vilsu tee ääres olevate kinnistutega;
3. Endine Hiugemäe küla piirkond Hiugemäe metsa põhja- ja idaserval.

Kui kunagi oli praeguse Tilga küla keskpunktiks Väike-Rõngu mõis, siis tänasel päeval on kõige aktiivsem ja rahvarohkem piirkond külas endise Tilga kihelkonnakooli ümbrus.

Asend ja looduslikud olud.

Tilga küla loodi 1977. aastal ja hõlvab põhiosas Väike - Rõngu mõisamaade ala. Asub Rõngust paar kilomeetrit kirdes Elva suunas ulatudes Kirepi ja Teedla külani põhjapool, põhjapiiriks on Rõngu jõgi. Valga-Jõhvi maanteel on idapiiriks, teisel pool maanteed on Kõduküla.

Looduslikult asub Tilga küla kahel pool Rõngu jõge, mis on üldiselt olnud puhta veega (Eensalu 2001). Kui 2007 - 2008 koostatud üldplaneeringus kavandati ujumiskohta Lossimäe pargi vahetusse lähedusse, loodeti ehitada paisu Rõngu jõele, kuid see plaan jäi katki. Keskkonnamõtjude hindamisega Rõngu jõe paisutamine

¹ Via Hanseatica on Peterburist läbi Baltimaade Lübeckisse suunduv kaubatee, selle trassi üheks sõlmpunktiks on Rõngu alevik (teederistmik kõrvalsuundadele, vallakeskus ja kohalik teeninduskeskus), mille keskelt Tilga küla lõunaservani on paar kilomeetrit.

keelustati ja lubati vaid täiesti iseseisva veekogu rajamist Lossimäe ja jõe vahelisele alale. Põhjuseks on see, et Rõngu jõgi on oluline jõeforelli koelmu.

Samas on jõgi kohati väga kitsas ja madal, jõe ilmele on kahjulikku mõju avaldanud kobraste aktiivne tegevus viimase aastakümnetel. Enne Teist maailmasõda oli praeguse Tilga küla piirides Rõngu jõel mitmeid ujumiskohti.

Kunagise Väike - Rõngu mõisa kohal asuva kinnistu nimi on Vambola ja see on ka ülejõe piirkonna suurimaid. Kui Vambola talus on üheks tegevusalaks ka kalakasvatus, siis mujal Tilga külas tegeldakse peamiselt põllumajanduse, metsanduse ja aiandusega. Tilga külla jäävad mõlemale poole Rõngu jõge ka Tartumaa metsakonna maad.

Küla arengukava vajalikkus

Tilga küla arengukava koostamise tingisid järgmised vajadused:

- määratleda küla vajadused ja külarahva ühised huvid
- kavandada küla tegevuskava vastavalt külaelanike soovile
- taastada vanad küla traditsioonid ja käivitada uusi
- luua lastele positiivne küla keskkond, kuna just lapsed on meie küla tulevik
- külarahva motiveerimine ja ühtsustunde loomine
- küla ajaloolise tausta esile toomine, uurimine ja trükki andmine
- külas olevate ja tekkivate probleemide tuvastamine ja neile lahenduse leidmine.

Arengukava on koostatud aastateks 2009 – 2014 ja andes ka suunad kaugemasse tulevikku. Küla arengukava on seotud Rõngu valla, Tartu maakonna ja riikliku arengustrateegiatega ja planeeringutega.

Arvestades küla looduslikku potentsiaali ja arengukava koostamise käigus läbiviidud küsitlusi, arutlusi ja vestlusi ning neid analüüsid, on võimalik Tilga küla määratleda järgmiselt:

- turvaline ja sõbralik, hajali asuvate majapidamistega küla;
- loomakasvatusega tegelev küla;
- põllumajandussaaduste tootmise küla;
- loodusesõbralik keskkond;
- positiivsed külaelanikud ja rõõmsameelsed lapsed;
- hooldatud maa ja metsa ning puhta vee ja õhuga küla;
- lähilinnaküla.

Küla arengueesmärkide saavutamiseks on vaja arendada kolme prioriteetset valdkonda:

- tehniline infrastruktuur
- sotsiaalne elukeskkond
- looduskeskkond.

Tehnilise ja turvalise infrastruktuuri arendamine tagab hea loodus-, elu- ja ettevõtluskeskkonna arengu. Tilga küla arengus tuleb eelisjärjekorras tegeleda teede olukorra parandamisega. Teede olukord on tähtis külaelanike liikumisvajaduste ning ettevõtluse arengu ja demograafilise olukorra paranemiseks.

Tilga küla arengukava

Sotsiaalse elukeskkonna valdkonnas tuleb leida külaelanike kokkusaamise põhikoht ning aktiveerida küla ühistegevust. Vaja on muuta Tilga küla tõeliselt peresõbralikuks kodukülaks. Rajada väärtusi ja traditsioone, mis kanduksid põlvest põlve ja liidaksid külaharva ühtseks tervikuks.

Looduskeskkonna osas tuleb kaasa aidata olemasoleva loodusliku maastiku säilimisele, tähistada ja hooldada ajaloolisi kohti ning parandada küla üldist heakorda.

Otsus küla arengukava koostamiseks tehti Tilga küla elanike üldkoosolekul 16. novembril 2008.a. Üldkoosolekul osales 24 küla elanikku.

Ajurünnaku vormis viidi läbi küla SWOT analüüs, kus täpsustati fakte hetkeolukorrast ja korraldati probleemide ja vajaduste analüüs. Külaharva eestvedamisel sõnastati küla visioon. Koostati tegevuskava, määrati arengukava teostajad.

Arengukava tegemise on Tilga küla elanikud volitanud Mittetulundusühingule Monarata, kes valmistavad selle koostöös Tilga küla elanikega.

Esmane arengukava esitlus, toimus teisel üldkoosolekul 30. novembril 2008. aastal, kus osales 36 külaelanikku.

Arengukava kinnitati küla 3. üldkoosolekul, kus osales 24 külaelanikku, 11. jaanuaril. 2009.a. ja otsustati esitada Rõngu Vallavolikogule läbivaatamiseks. Arengukavast tulenevaid tegevusi saab arvestada Rõngu valla arengukava ja selle tegevuskava koostamisel.

Arengukavas kasutatavad mõisted

Arengueesmärk – visioonist lähtuv üldkirjeldus, milleni soovitakse teatud ajaks jõuda ja mis on määratletav, mõõdetav ja reaalselt elluviidav.

Arengukava – dokument, mis sisaldab majandusliku ja sotsiaalse olukorra ning keskkonnaseisundi analüüsi, pikemaajalise tegevuse kavandamist ning edasise arengu suundi ja eelistusi. Arengukava on piirkonna visioonist lähtuvate eesmärkide saavutamiseks suunatud kokkulepe, mis sisaldab olukorra analüüsi, arengueeldusi, -eesmärke ja kavandatud tegevusprioriteete.

SWOT-analüüs – meetod protsessi, nähtuse, olukorra vms eri külgede analüüsiks. Tuleneb ingliskeelsete sõnade (Strengths 'tugevused', Weaknesses 'nõrkused', Opportunities 'võimalused', Threats 'ohud') algustähtedest.

Tegevuskava – loend konkreetsetest ülesannetest ja tegevustest, mida on vaja täita püstitatud eesmärkide saavutamiseks koos ressursside, elluviijate ja tähtaja määramisega.

Visioon – ideaalne tulevikupilt, mida tahetakse teatud ajaks saavutada.

Küla ajalooline taust

Oluline osa muinasaja asustuse kujunemisel oli ühendusteedel. Need neli teed, mis ristuvad praegusel ajal Rõngu asulas, olid olemas juba muinasajal.

Tilga küla on üleelanud erinevaid sõjaraskusi ja suuremad nälja-, katku ja ikalduste ajad. Tilga küla oma asukoha tõttu on ka järgnevate sajandite sõjaretkede rüüstamiste, põletamiste ja tapmiste keskmes olnud.

Tilga küla asustuse ajalugu ulatub viikingite ajastusse.

1759. aastal eraldus Suure-Rõngu mõisast Väike - Rõngu, mille keskus asub praeguse Tilga küla maa-alal. Praegu on see Vambola kinnistu.

Talude päriksostmine järgi Väike-Rõngus algas 1880. aastal, mil osteti üks talu, 1885. aastaks oli ostetud juba viis talu ja 1891. aastal 10 talu. Viimased ostmised Väike-Rõngus toimusid 1898. aastal. 1919. aasta Eesti Vabariigi maaseadusega jaotati suur osa mõisamaid maatahtjatele välja.

Väike-Rõngu kroonuvald asus Tartumaal Rõngu kihelkonnas. 1883. aastal seisis Väike-Rõngu valla hingekirjas 375 inimest ning valla maadel asus 18 talu. Väike-Rõngu vald liideti Rõngu vallaga 1893. aastal.

Väike-Rõngu mõisa talud olid üsna väikesed. 1970ndatel aastatel olid tehtud osade valla talude kohta tulekindlustus. Väike-Rõngu talupojad käisid ka mõisa kaupa vedamas Riiga (vooris käimine). Sealt leidi uusi tuttavaid, kuid juhtus ka pahandusi, kus näiteks osa koormast ära varastati ja lõpuks pidid talupojad ise kahju kandma.

Endine Hiugemäe küla

Küla nimi tuleneb kunagise kalmekoha ja hiiemetsa Hingemäe nimest, kuid on kirjutajate tõttu saanud nimekujuks Hiugemäe. Enne Teist maailmasõda oli nimeks Hingemäe. Praegusel ajal on Hiugemäe nimi kinnistunud kohanimena ja metsapark ning tee on saanud nime selle järgi. 1975. aastal oli teatmikes kirjas Hiugemäe (ENE, 7 kd).

Hiugemäe küla tekkis 1919. aastal mõisamaade natsionaliseerimise käigus. Kunagise Hiugemäe küla piir läks Hiugemäe metsa äärest Mädajärve ja Rõngu jõeni ja ulatus Hiugemäe metsast teisel pool Rõngu aleviku Pargi tänavani (seal elasid kunagi Juhan

ja Adeele Oja, Salme Eichelmann jt). Praeguses Tilga küla alevipoolsete kinnistute nimed on Joonase, Nurme, Mäe, Savikengu ja Saareotsa.

Talurahvas 19. sajandil

Talurahvas sai perekonnanimed pärast 1820. aastat. Enne seda oli talude nimedel eluliselt tähtis roll, sest talu nime järgi sai eristada üht Matsi ja Maalit teistest samanimelistest.

Eri mõisates oli talurahva olukord erinev. Rõngu kihelkonda läbivad suured teed (Riia-St. Peterburg) tõid kihelkonnale palju häda ja viletsust lisaks (sõjavägede läbimarsid, nekrutite ja moonu võtmine, haiguste levik). Pastor Christiani on 1831. aastal ära märkinud talupoegade kalduvust sahkerdamisele, mida ehk põhjustavat kihelkonna maanteedeäärne asend. Pärast 1819. aastat läks talurahva olukord endisest halvemaks. 1830-ndatel ja 1840-ndatel aastatel äärmiselt rasked ajad: nekrutite võtmised, laastavad haigused (eriti soetõbi ja düsenteeria), rida ikaldusaastaid. Sellest tulenevad käärimised soodustasid usuvahetusliikumist 1845. aastal, mil enam kui üks viiendik pööras vene õigeusku.

Talude päriksostmine algas Rõngu kihelkonnas 1856. aastal, mil Kirepi mõisalt osteti ära Könni talu. Ainuke peamõis, mis talusid ei müünud Rõngu kihelkonnas, oli Hellenurme mõis.

Tilga küla on huvitava ajaloolise taustaga küla, selles külas õppinud ja elanud ka palju tuntuid kultuuri- ja ühiskonnategelasi.

Aastail 1846 – 1848 võttis palju rahvast vastu õigeusu. Rõngu Issanda Taevaminemise kogudusele anti Tilga karjamõis, kus valmis aastal 1868 kivikirik, rahvapäraselt nimetati seda kirikut Tilga kirikuks. Kirikuhoone oli laevakujuline, kellatorniga, väike tornike paiknes ka pikihoone altaripoolses otsas. Sakraalhoone ehitati tüüpprojekti järgi, autoriks piiskopkonna arhitekt **A.Edelson**. Kogudus asutati 1848a. Kogudusel oli kaks surnuaeda, üks Rõngu luteriusu kiriku kalmistu kõrval, teine **Tõnise e .Sikamäel, mis on ümbruskonna kõrgeim punkt (absoluutkõrgus 89,9m).** Kust selge ilmaga olla seitse kirikut ära paistnud.

Kihelkonnakool asutati Rõngus 1872a. õpilaste usutunnistust seal ei küsitud, näiteks 1889/1890a. õppis seal 15 õigeusulist ja 65 luterlast. Kihelkonnakoolis õppisid luuletaja **Jakob Tamm**, omavalitsustegelane **August Maramaa**, näitleja **Eduard Türk**, õpetaja ja ühiskonnategelane **Jaan Aan** (1891-1976), riigiametnik **Aksel Mei**, koolitegelane ja "Estonia" ehituskomitee esimees **Juhan Umbleja**. Aastal 1919 muudeti kihelkonnakool Tilga 3-klassiliseks algkooliks.

Tilga kiriku maade serval asus üksildane onnike, ametliku nimega Hiiraia, rahvasuus Türgi tare. Seal sündis pooletaremehe pojana teatrimees Eduard Türk (1888-1966). Ta oli näitleja ja lavastaja Vanemuises, Estonias, Eesti Draamateatris ja Endlas.

Tilga küla kirikukoguduses on teeninud järgmised vaimulikud:

Timofei Tisinski	1848-1852,
Nikolai Verhoustinski	1853-1855,
Konon Sorohov	1855-31.10.1896,
Vladimir Bezanitski	08.11-12.12.1896,
Joann Skromnov	12.12.1896-19.06.1915,
Mihhail Bleive	01.07.1915-27.10.1916,
Nikanor Dobrõsevski	27.10.1916-31.03.1927

1933. aastal oli Rõngu Tilga koguduse ülempreester Theodor Bleive. 1933. aastaks oli Kastolatsi ap. Õigeusu kogudus jäänud väga väikseks ja oli probleem uue preestri leidmisega ja Kastolatsi kogudus oli samuti Theodor Bleive hoole all. Theodor Bleivet meenuatakse hea sõnaga ja öeldakse, et “oli oikumeenilise mõtlemisega mees.”.

Johannes Bleive õppis 1930ndatel Tartu kõrgemas muusikakoolis kompositsiooni.

Hetkel on selle ajaloolise kauni kivikiriku asemel hunnik kive, mis on kaetud võsaga. Ja kahjuks ei oska ükski möödasoitja arvatagi, milline ajalooline väärtus on Tilga küla bussijaama taga peidus.

Loomulikult on Tilga küla ajaloo kõige tähtsamal kohal külaelanikud ise – talupojad ja nende pered, tänu kellele on küla põllu- ja karjamaad ajast aega olnud hooldatud. Tilga küla ajalugu iseloomustavad kõik selle küla kunagised elanikud, nii need, kes on siin midagi ära teinud kui ka need, kes on lihtsalt elanud oma perele. Igal talul on oma lugu ja tähendus ja selle proovime me üles kirjutada, et see ei sureks vaid jääks meie rahva mälestustesse. Eesmärk on jäädvustada meie küla ajalugu trükisena, mida saame meie ise kasutada ning turistidele ja teistele Tilga küla külalistele lugeda anda.

Küla elanikkond

Tilga külas on elanike arv natuke vähenenud – aastal 2005 oli meie külas 131 inimest, aastal 2008 aga 128 inimest (naisi 62 ja mehi 66). Kuid usume, et küla arenguga kaasneb ka noorema põlvkonna soov kas jääda maale elama või osta talu meie sõbralikku ning ilusasse hajaasustusega külla. Meie küla üks peamisi eesmärke on hoolitseda oma küla elanike eest, teha koos midagi arendavat ja head ning hoida lihtsalt kokku.

Kõik majapidamised ja ettevõtted on küla territooriumi meeldivalt hajali. Kuid siiski piisavas kauguses, et naabrivalve töötaks.

Külas tegutseb 2 ettevõtet, kes tegelevad loomakasvatusega, veel on mitmeid füüsilisest isikust ettevõtjaid, kes arendavad põllumajandust ja üks mittetulundusühing.

Tilga küla üldkoosolekul oldi üksmeelselt seisukohal, et küla on vaja arendada ja just koos midagi toredat ära teha. Soovitakse külapäevade taastamist, mis kunagi olid meeldejäädavad ning südantsoojendavad üritused. Tuntakse suurt huvi ja vajadust ka koolituste järele, mis omakorda tingib külakeskuse rajamise vajaduse. Tulevane külakeskus võimaldaks külaelanikel teha rohkem koostööd, see aga lähendab inimesi ning annab vanadele inimestele võimaluse noortele midagi õpetada. Kunagine külakiik on mädanenud ja maha võetud, mille järgi tuntakse puudust. Koos matkamine Tilga küla vanadel ajaloolistel jälgedel ja mööda Tilga küla piiri, on ettepanekutes välja kõlanud. Toimiv naabrivalve ja turvalisus on see, mis meid elanikke ühendab. Ja keskkonna hoidmine üheskoos, on parim, mida saame teha. Hea meel on tõdeda, et küla elanikud on nõus igati kaasa aitama küla arendamisele. Oleme paika pannud vana traditsioonilise ürituse - külapäeva, milleks on aastal 2009, augustikuu teine laupäev.

Küla majanduslik olukord

Külas on ettevõtted, mõned füüsilisest isikust ettevõtjad ja mittetulundusühing:

1. Linavästriku OÜ – veisekasvatus, piimakari, linnukasvatus;
2. Valga Lihatööstus AS – seakasvatus (liha, lihatooted, lihatööstus);
3. Koopaaru talu, FIE Tarmo Ruder –maasikakasvatus;
4. Aili Klein – Vambola elatustalu;
5. Teet Raudsepp – loomakasvatus;
6. Kaido Lukk – puutöö;
7. Kalmer Meister – Variku talu;
8. Hillar Juhkam – Savikengu talu (teehooldus, põllumajandus);
9. Tartumaa metskond Rõngu vallas (Elva MK üldpindala on 9 398,4 ha, mis jaotub 97 katastriüksusesse. Maa-ala ulatus põhjast lõunasse on 27 km ja läänest itta 44 km, Tilga küla maadel 2 katastriüksust?). Elva metskond moodustati 1997. aastal endiste Kambja, Konguta, Peedu ja osaliselt Pikasilla metskondade baasil.
10. Mittetulundusühing MONARATA - Rõngu valla ja Tilga küla erinevate ürituste, koolituste ja infopäevade korraldamine ja külaelu arendamine.

Küla infrastruktuur

Tehnilised näitajad

Tilga küla - tüüpilise lähilinnaküla soodne geograafiline asukoht Tartu, Elva ning Otepää linna läheduses võimaldab elanikel lähilinnades tööl käia ja kasutada sealset sotsiaalset infrastruktuuri ning saada osa linnade kultuurielust, samas aga omades kodu meie armsas Tilga külas.

Tilga küla pindala on ca 15 km², ümbermõõt ca 18 km. Tilga küla on ca 9% Rõngu valla territooriumist.

Elekter: On olemas kõigis toimivates majapidamistes. Raske lume ja tugevate tuulte korral esineb voolukatkestusi ja pinge langusi.

Autokütus: Tänu Elva ja Otepää linna lähedusele, kiirelt ja ööpäevaringselt kättesaadav. Rõngus on tankla avatud kella 22:00-ni.

Teed: Intensiivsema liiklusega teelõiguks on küla läbiv Tartu-Valga maantee. Kruusakattega külavaheteede olukord kohati halb – sügisel ja kevadel auklikud ning suvisel ajal tolmas.

Sideteenused: Tänu suhteliselt heale Elisa ja EMT mobiilside levile ja soodsale hinnaklassile on telefoniühendus olemas. Probleeme on Tele2 levialaga, sest kohati pole levi. Interneti ühendus Kerneli AS firma kaudu aeglane, aga ühendus Eesti Energia AS KÕU raadiovõrguga on palju kiirem ja parem.

Post: Tuuakse iga päev mitmesse era- kui ka ühisesse postkasti.

Veevärk: Tilga külas puudub ühtne veesüsteem. Põhjavesi on hea kvaliteediga. Paljudes majapidamistes tuuakse kaevust vesi veel ämbritega tупpa, puudub ka soe vesi ja duši kasutamise võimalus.

Kanalisatsioon: Tilga külas puudub ühtne kanalisatsioonisüsteem. Külas kasutatakse reovee kogumiseks mahuteid (üksikutel majapidamistel) või imbväljakuid.

Prügimajandus: Rõngu vallas on rakendatud ühine jäätmevedu. Igal majapidamisel on isiklik prügikonteiner. Kahjuks küll prügivedu veel korralikult ei toimi, probleem külade siltide puudumisest ja teede tehnilises seisukorrast.

Küla sotsiaalne infrastruktuur

Info: Saadakse põhiliselt kätte televisiooni, raadio ja ajakirjanduse (üleriigiline ja kohalik) kaudu. Üks kord kuus ilmub vallaleht "Rõngulane" ja toimetatakse kätte kõigile, kellel on postkast olemas. Külasisese info edastamise allikaks on küla elanike aktiivne suhtlemine omavahel.

Haridus: Külas hariduse omandamise võimalus puudub ja tegelikult ei peagi olema, kuna Rõngus, kuhu on 3 – 5 km, on olemas nii lasteaed, algkool, põhikool ning gümnaasium. Valgutas, kuhu on 5 km, on olemas Lasteaed - Algkool.

Kultuur ja sport: Lähim raamatukogu asub Rõngus. Rõngu raamatukogu on traditsiooniline raamatukogu, kus asub avalik interneti punkt ja on avatud 6 päeva nädalas. Toimuvad üritused, näitused nii lastele kui täiskasvanutele.

Rõngu Rahvamajas tegutseb hulgaliselt muusika- ja tantsuringe, regulaarselt toimuvad laudadega peod täiskasvanutele, noorteõhtud, eakate kokkusaamised, teatrietendused jne. Lisaks sellele on võimalik osaleda Elva, Otepää ja Tartu linna kultuuriüritustel ja tegeleda spordiga. Veel on võimalus külastada ka Tilga küla läheduses asuvat Teedla Seltsimaja.

Rõngu Keskkoolis on avatud 6 päeva nädalas spordisaal ja jõusaal. Spordikompleksis on võimalus kasutada ka sauna. Rõngu Keskkooli ees asub ka korralik staadion.

Tervishoid ja sotsiaalhoolekanne: Lähim perearsti vastuvõtt ja hambaravi ning apteek asuvad Rõngus. Tõsisemate tervisehäirete puhul suunatakse ravialune Tartusse. Rõngu Päevakeskus ja Rõngu Hooldusravikeskus abistavad sotsiaalhoolekannet vajavaid inimesi.

Kauplused: Lähimad kauplused, turg ja postkontor asuvad Rõngus. Teisipäeviti sõidutab kohalik buss inimesi turule ja tagasi.

Turvalisus: Külas on haja-asustus, aga kuna küla inimesed tunnevad üksteist suhteliselt hästi, on hakanud iseeneslikult toimima naabrivalve. Kuritegevus ja alkoholism pole seni eriliseks probleemiks olnud.

Tuletõrje veevõtukohtasid on piisavalt. Enamikel majapidamistel on oma tiik. Tilga küla läbib ka Rõngu jõgi. Uue-Lauda kinnistul on korrastatud tuletõrje veevõtu koht.

Külaelanike koostöö

Tilga külas on mõned armsad traditsioonid ikka olemas, just lastel – ei ole unustatud naabreid külastada mardi ja kadripäevadel, lastekaitsepäeval on kindlasti lastele pidu Koopaaaru talu õuel nimega „Koopaaaru Keksukas” ning kindlasti taastame meie ajaloolise külapäeva, et tunda oma kodukoha tõelisi väärtusi.

Ühiseks kooskäimiseks sobiv koht külaelanikel täna veel puudub. Kuid oleme planeerinud koos talude ja perede nõusolekuga hetkel 3 erinevat koosolemise kohta: 1. Koopaaaru talu õu, kuhu tuleb küla koosviibimiseks külakeskuse hoone 2. Sika talu õu, kus korraldame külapäevi ja 3. Hiugemäe laululava.

Tilga küla visioon

Tilga küla on turvaline, atraktiivne, heakorrastatud ja keskkonnasäästliku ettevõtlusega elu-, töö- ja külastuspaik:

- **Külas on väljakujunenud traditsioonid.**
- **Küla on aktiivset tegevust soosiv inim- ja loodussõbralik paik.**
- **Külas ei ole suurtööstust ja keskkonda saastavaid ettevõtteid.**

Küla muutumine ja arengusuunad

Esimene ja kõige olulisem on küla muutmine atraktiivsemaks elukeskkonnaks ning traditsioonilise külaelu elavdamine, mis tänapäeva kiires elutempos kipub kaduma ning tahaplaanile jääma.

Selleks, et küla muutuks elamisväärseks olemasolevale elanikkonnale, peavad olema rahuldatud elanike põhivajadused.

Eesmärgid, mida tuleb saavutada:

- Infotahvliid bussijaama, ajalooliselt tähtsatesse paikadesse;
- Bussijaama vahetusse lähedusse Tilga küla kaart, millele on märgitud küla talude asukohad talunimedega järgi;
- Tilga küla muuseumi rajamine;
- Käsitöö müügi ja suveniiride müügi koha rajamine;
- Tilga küla Tõnise- e. Sikamäe kalmistu korrastamine;
- Külateede viitade soetamine ja paigaldamine;
- Külateede korrastamine ja hooldamine taludeni;
- Bussiliikluse taastamine kooli- ja lasteaialastele;
- Postkastide võimaluste parandamine, postiljonitöö arendamine koostöös Eesti Postiga;
- Prügimajanduse parandamisele kaasaaitamine;
- Mänguväljakute, lõkkeplatside rajamine (lastemänguväljaku ja spordiväljaku);
- Külakeskuse rajamine, kus on võimalus igal aastaajal koos olla ja külarahvast rõõmu tunda;
- Koostöö tegemine teiste küladega erinevate puhkevõimaluste ja spordikultuuriürituste korraldamisel;
- Külarahvale võimaldada erinevaid koolitusi, infopäevi, jm. üritusi;
- Matkaraja tegemine küla territooriumil;
- Tilga küla ajaloo uurimine.

Küla arengut käsitlevad õigusaktid:

Rõngu Vallavolikogu määrused:

Rõngu Keskkooli arengukava 2008 - 2011, 27.02.2008

Rõngu Lasteaia arengukava 2007 - 2009, 12.02.2008

Rõngu valla üldplaneering

Rõngu valla arengukava 2007 – 2020, 11.02.2008

Rõngu valla jäätmekava

Jäätmehooldseeskiri

Rõngu valla avaliku korra eeskiri

Rõngu valla heakorraeeskiri

Rõngu valla teeregistri asutamine. Rõngu Vallavolikogu määrus nr 28, 15.03.01.

Rõngu valla ehitusmäärus

Rõngu valla põhimäärus

Via Hanseatica

Tartumaakonna arengustrateegia 2014. aastani

Tartumaa maakonnaplaneering

Arengukava täitmise jälgimine

Arengukavas sätestatu viiakse ellu külaelanike poolt koos mittetulundusühingu ja valla abiga. Küla arengukava elluviimist jälgitakse aastaringselt iga tegevuse toimumise ajal. Arengukava täitmist jälgib ka külavanem.

Arengukava elluviimise tulemuste tutvustamine ja arengukava ülevaatamine ning vajadusel täiendamine toimub külaelanike ühisüritusel kord aastas.

Tulemus, milleni jõuame

Arengukava koostamisel on osalenud Tilga küla rahvas, kes on valmis aitama piirkonna arengule kaasa jõukohaselt ja erinevatel viisidel.

Tilga küla elanikud on kodukohta hoidvad, piirkonda armastavad, selle tuleviku pärast muret tundvad inimesed, kes tahavad hoida selle küla väärtust ja ajalugu.

Elanike hinnangud, ootused ja ohud on fikseeritud Tilga küla üldkoosolekul 16. november. 2008.a.

Kesksel kohal füüsilise infrastruktuuri valdkonnas on teede olukorra parandamine nii suvel kui talvel külaelanike liikumisvajaduste tagamiseks. Aga selle juures saavad küla elanikud ise ka palju ära teha – teeäärte korrashoid (niitmine, kraavide puhtus ja süvendamine oma talu piires, võsa koristus jne.).

Sotsiaalse elukeskkonna valdkonnas on kesksel kohal vaba aja veetmise võimaluste mitmekesistamine, külakeskuse ehitamine, külaplatside rajamine ning küla ühistegevuse aktiveerimine.

Ettevõtlus- ja töökeskkonna valdkonnas on küla ettevõtlustrateegia koostamine ning koolituste ja infopäevade korraldamine.

TILGA KÜLA TEGEVUSKAVA

Aeg	Objekt, tegevus	Summa aastas	Vastutaja	Fin. allikad
Tehniline infrastruktuur				
Iga-aastane tegevus	Külateede remont ning 2 korda aastas hööveldamine, talvel läbitavuse tagamine		Vallavalitsus ja külaelanikud	KOV, riigieelarve
2009 – 2010	Infotahvlite valmistamine ja paigaldamine ajalooliselt tähtsatele paikadele		Külarahvas ja vallavalitsus	KOV, elanikud ise, projektid
2009-2014	Bussijaama külakaart ja külateedele teeviidad, tee nimetused		Külarahvas ja vallavalitsus	KOV, elanikud ise, projektid
Ettevõtlus-ja töökeskkond				
2009-2010	Küla ettevõtlusstrateegia väljatöötamine		Küla elanikud	KOV, fondid
2009 – 2014	Koolituste, infopäevade korraldamine erinevale vanuseklassile		MTÜ Monarata	KOV, fondid
Sotsiaalne elukeskkond				
Iga-aastane tegevus	Küla turvalisuse tagamine-naabrivalve koostöös Politsei ja naabritega.		Naabrid	Naabrid
2009-2014	Ühisürituste, õppepäevade, koolituste korraldamine		MTÜ Monarata ja külarahvas	KOV, fondid, vabatahtlik tööjõud
2009-2010	Külakeskuse rajamine		MTÜ Monarata, külaelanikud	KOV, fondid, toetajad jne.

Tilga küla arengukava

2010-2011	Mänguplatside rajamine		Külarahvas ja MTÜ Monarata	KOV, elanikud, MTÜ, fondid.
2009 – 2011	Küla ajaloo uurimine		Külarahvas	KOV, fondid
2009-2014	Koostöö teiste küladega		Külarahvas	KOV, elanikud, MTÜ, fondid.
2008-2014	Taotleda rahalisi vahendeid projektide kaudu		MTÜ Monarata	MTÜ Monarata ja vabatahtlikud
Looduskeskkond				
2009-2010	Prügimajanduse parandamine		Vallavalitsus ja külaelanikud	
2009-2014	Keskkonnanõuete täitmise jälgimine	-	Külarahvas	

- Finantsallikad ei ole tähtsuse järjekorras.

TILGA KÜLA SWOT ANALÜÜS

KÜLA SISEMISED TUGEVUSED

KÜLA SISEMISED NÕRKUSED

1. Hea asukoht – Narva- Tartu-Valga tee ääres.	1. Teede olukord vajab parandamist.
2. Positiivsete inimeste olemasolu külas ning nende huvi küla arendamise vastu.	2. Puudub küla ajaloo kohta täielik uurimistöö.
3. Ilus looduslik küla, koos karjamaade ja põllumaadega, hoolitsetud eramaadega.	3. Puudub külamaja külarahva kooskäimiseks.
4. Külas on naabrivalve.	4. Puuduvad infotahvlid, mida on väga vaja ajalooliselt tähtsatesse paikadesse.
5. Külas on palju toredaid ja särasilmseid lapsi, kes on meie tulevik.	5. Puudub külal ajalooline muuseum, käsitöö müümise punkt.
6. Sõbralikkus ja abivalmidus naabrite vahel.	6. Puudub külakaart, mis on vaja paigaldada bussijaama vahetusse lähedusse.
7. Külas puuduvad tiheasustusega alad.	7. Külateedel puuduvad sildid, viidad.
8. On olemas kolm kooskäimise kohta – Koopaaru talu, Sika talu, Hiugemäe laululava.	8. Ei ole mänguplatsi (puudub spordiplats ja mänguplats).
9. Info liikumine on olemas.	9. Küla traditsioonid on hääbumas.
10. On võimalus rajada suusarajad, ATV rada, matkarada.	10. Külakiik puudub.
11. Külapäeva olemasolu on nõutav, tähtis ja oodatud,	11. Külarahva motiveerimiseks ei ole tehtud koolitusi.
12. Olemas on interneti ühendused.	
13. Igas toimivas majapidamises on elekter.	
14. Külla on tulnud juurde elama noori peresid.	

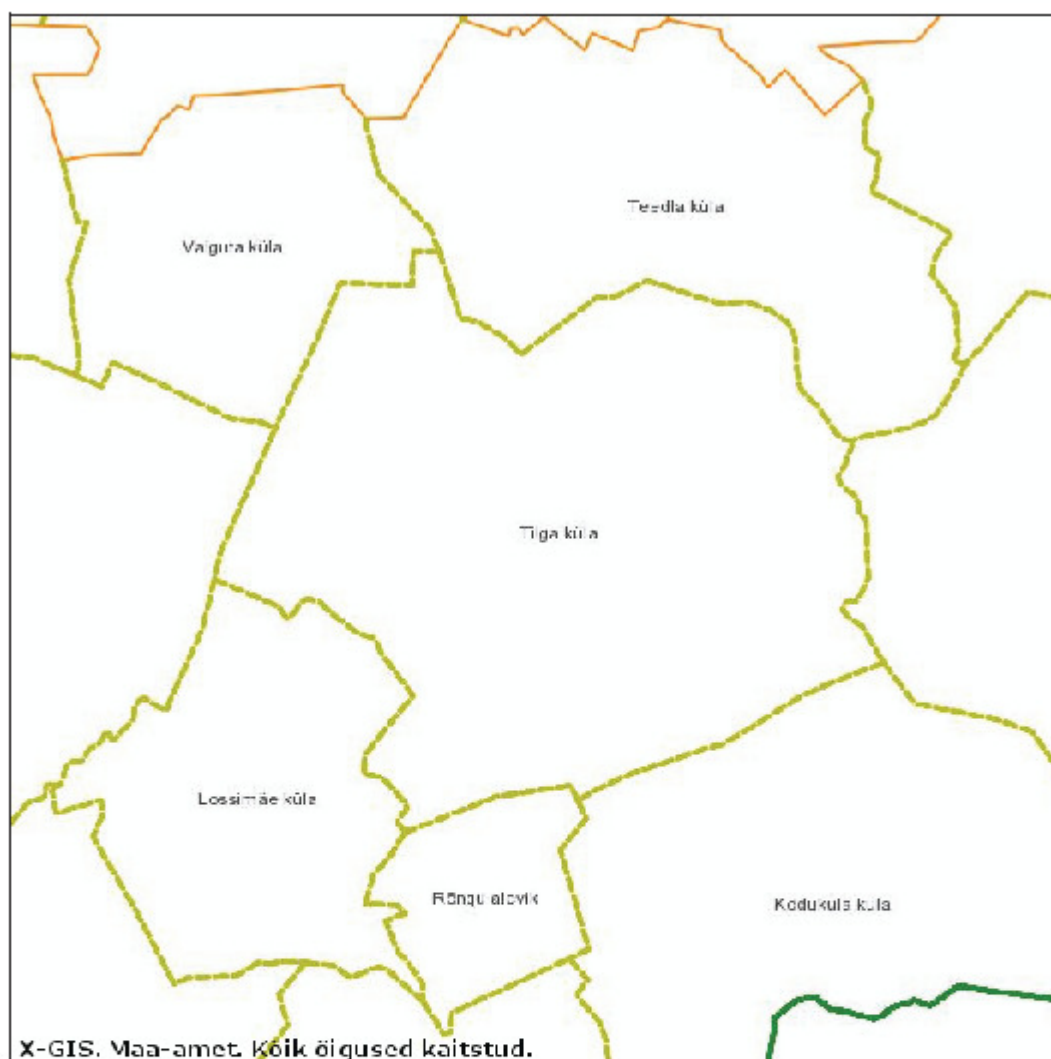
KÜLA VÄLISED VÕIMALUSED

KÜLA VÄLISED OHUD

1. Tilga küla sobivus riiklikest projektidest toetuse saamiseks.	1. Majanduskriis, töötuse suurenemine, sellega kaasnev stress, agressiivsus, motivatsiooni langus.
2. Piirnemine üleeuroopaliselt tähtsa transpordikoridoriga Via Hanseatica.	2. Omafinantseeringute puudumise tagajärjel rahastamata projektid.
3. Luua külas kooskäimise koht koostöös fondidega.	3. Aktiivsete inimeste atraktiivsemate piirkondadesse ära kutsumine.
4. Korraldada külarahvale erinevaid motiveerivaid koolitusi ja traditsioonilist külapäeva, kuhu tuleksid ka endised meie küla elanikud.	4. Noorte lahkumine külast –negatiivne migratsioon.
5. Ettevõtluse võimalik arendamine.	Elanikkonna vananemine.
6. Naabrivalve arendamine koostöös Politseiga.	
7. Leida võimalused teede korrastamiseks.	
8. Küla ajaloo uurimiseks kaasata võimalikult palju teadjaid inimesi ning koostada ka trükis.	

Tilga küla kaart

✗-GIS. Maa-amet. Koik õigused kaitstud.

- küla lohkumise, oote piir
- vlimed
- Haudu piirid
- Orme vahtsus
- Maa-kond
- Riigipiir
- Eesti-Vene kontrolijoon

Ortofoto 1:10 000